

τ Veronikan

Nr 3/2010

T-Veronikan ges ut av Örebro Läns Botaniska Sällskap. Bidrag till tidningen, synpunkter på innehållet och tips om botaniska händelser mottages tacksamt av redaktionen. Citat ur T-Veronikan får göras, om källan anges. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera insända bidrag.

Ansvarig utgivare

Per Erik Persson

Redaktion

Ingrid Engström 019-25 02 01
sven.engstrom@app.ephone.se

Arne Holmer 0582-407 58
arne.holmer@telia.com

Åke Lindström 019-24 40 49
ake.lindstrom38@telia.com

Björn Nordzell 019-24 40 31
bjorn.nordzell@telia.com

Layout och materialmottagare:
Lena Bjärmark 0587-137 70
eller 0701-75 7125
bjarmark@gmail.com

Omslagsbilder

Under sällskapets Ölandsresa i mitten av juni fick vi bl a se:

Storviol *Viola elatior*, en högväxt sällsynt violaart, som i vårt land endast finns på några få lokaler på Öland. Växer på fuktig, kalkrik, vinteröversvämmad mark. Vi hittade ett blommande exemplar i ett dike vid en grusväg. Storviolen kan bli ända till 50 cm hög.

På en sandstrand på västra sidan av Öland hittade vi också:

Sandtimotej *Phleum arenarium*, en sällsynt, lågväxt timotejart, som på lokalen växte med ganska många exemplar.

Återfinns på Öland, Gotland, i Skåne och på västkusten på sandfält, dyner och sandtag.

Text och illustrationer: Björn Nordzell

Manusstopp för

T-Veronikan

nr 4/2010 1 nov

Utgivningsplan:

4 nr, febr, april, sept, dec

Annonspriser, kr:

	1 inf	2-4 inf
Helsida	1000	800
Halvsida	700	600
Kvartssida	500	400
Åttondel	350	300

ISSN 1402-2419

Ordföranden har ordet

Per Erik Persson. Foto: Arne Holmer

Varför är vissa växter sällsynta

I Älvhyttehagen växte det i min barndom vita aklejoj. Slåttern hade upphört och hagen höll då på att slyta igen. Idag är det en lövskog med ett stort inslag av alm. Mina föräldrar talade om att man skulle gräva upp någon av aklejorna och plantera i trädgården. Men det blev aldrig av och när skogen tättnade försvann de vita aklejorna.

Vita blommor är ganska vanligt bland en del arter som blåsippan, jungfrulin, akleja och lappljung. Midsommarblomstren kan i vissa trakter i norr vara vita. Men hos andra arter kan det vara extremt ovanligt. Vita brudborstar har jag bara sett en enda gång. Vitblommiga former har också tagits till vara som trädgårdsväxter. Jag har vit tibast med gula i stället för röda bär, vit rallarros och en sådd med vita gökblomster där jag fått fröet i Kanada.

Vitblommande tibast

Botaniskt betraktas dessa vita blomformer mest som kuriositeter. Bland en bred allmänhet utan särskilt kunnande om växter väcker de ofta stor uppmärksamhet. Man vet att en blåsippan skall vara blå, är den istället vit är det något konstigt med den.

För den som är intresserad för växter blir det i stället de sällsynta arterna som väcker särskilt intresse. I detta ligger också en form av trofösamlade och tävling. Man prickar noggrant av de arter man sett i sin flora.

Varför är vissa växter vanliga och andra sällsynta. Vad som är sällsynt beror också på vilken trakt man ser på. På Svalbard är dvärgbjörken mycket sällsynt. När jag var där

i början på 1980-talet fanns den på en enda lokal med några pinade skott.

En vanlig orsak är att en växt finns i utkanten av sitt utbredningsområde där det är glest mellan förekomsterna. Exempel på sydliga sällsynta arter på kalkgrunden här i Viken är brudbröd och sommarfibbla och nordliga fjällhüllebräken och klippbräcka. Många sällsynta växter gynnas eller kräver att marken är kalkhaltig i vårt humida klimat. Murruta och purpurknipprot finns regelmässigt på kalkklippor i hela Norden ända upp i fjällbjörkskogen.

Nordvästra Europa är en av jordens artfattigare delar. När inlandsisarna bredde ut sig och växterna behövde dra sig söderut för att överleva mötte de isarna i Alperna, som löper i östvästlig riktning. Ostasien och Nordamerika har en artrikare flora med både flera trädarter och örter än vår och där löper bergskedjorna i nord-sydlig riktning. Landskapets historia hundratusentals år tillbaka styr också artrikedomen.

Det är lättare att vara botanist med kärlväxter som specialitet hos oss, vi har få arter att hålla reda på.

När vi i Botaniska sällskapet är ute botaniserar ökar det upplevelsen av nya arter genom att försöka klara ut vad den växten kräver för att finnas just här och vilken historia den kan ha i våra landskap.

Vitblommande backtimjan

Floran i Hallsbergs socken

Tillägg av Karl Gustaf Nilsson, 2009 del 2. Del 1 återfinns i Nr 2/2010.

Nya arter efter järnvägen

Efter P. G. Dalhielms noggranna inventering av järnvägsfloran i Hallsberg, kunde man tro, att det var omöjligt att finna några nya arter på bangårdarna i Hallsberg. Även järnvägsfloran förändras. Vissa arter försvinner och nya kommer till.

Efter Örebrospåret växer sedan gammalt ett stort buskage av slån (*Prunus spinosa*). Sibirisk apfel (*Malus prunifolia*) har hamnat intill samma spår med trädgårdsutkast.

Gles gulmåra (*Galium verum* ssp. *wirtgenii*) har också valt Örebro-spåret som växtplats. Den är i motsats till vanlig gulmåra doftlös och går relativt lätt att känna igen. Här lever den tillsammans med rödsyra (*Rumex acetosella* ssp. *tenuifolius*) och en underart av norsk fingerört (*Potentilla norvegica* ssp. *monspeliensis*). Liten getvåppling (*Anthyllis vulneraria* ssp. *vulneraria*) finner man också här. Vid ett magasin intill Örebro-spåret växer en finnoxel (*Sorbus hybrida*).

Spaljéoxbär (*Cotoneaster ascendens*) växer i en slänt mot bangården intill Brunnskullen.

Det är resterna av en ursprunglig plantering. Vid järnvägen nära Brunnskullen påträffas en tuva av brunröd daglilja (*Hemerocallis fulva*).

Vit björnloka (*Heracleum sphondylium* ssp. *spondylium*) växer både på banvallen och i en angränsande gräsyta vid Vadsbron. Intill Motalabanan vid Falla hittar vi randgräs (*Phalaris arundinacea* 'Picta').

Intill Bergöös väg frodas en buske av vanlig vitpil (*Salix alba* var. *alba*) och ett exemplar av dvärgpraktspirea (*Spiraea japonica* f. 'Little Princess') på bangården.

Liguster (*Ligustrum vulgare*) växer på spårområdet nära Församlingshemmet.

Om man går vid kanten av järnvägen mellan Lokstallet och Bäckatorp finner man flera exemplar av kal nyponros (*Rosa dumalis* ssp. *dumalis*).

Vid Bäckatorp är bangården bred och på de spår som sällan trafikeras växer bangyllen (*Barbarea vulgaris* var. *vulgaris*), skogsbjörnbär (*Rubus nessensis* ssp. *nessensis*), park- och bohuslind (*Tilia x vulgaris* och *T. platyphyllos*). Mellan spåren finns ett litet bestånd av natt och dag (*Melampyrum nemorosum*). Undanskynt på bangårdens norra sida växer jordgubbar (*Fragaria x ananassa*).

Ett exemplar av havtorn (*Hippophae rhamnoides*) samt en buske av hybridpil (*Salix x meyeriana*) frodas på spårområdet vid Stora Älberg, liksom en liten rugg med jämtlandspoppel (*Populus balsamifera* 'Elongata').

Stor fetknopp (*Sedum rupestris*) har med trädgårdsutkast hamnat på bangården vid Lokvägen.

Den gamla soptippen vid Hässleberg

På den gamla soptippen vid Hässleberg upphörde tippningen av hushållsavfall i början 1970-talet, och flyttades till Kvarntorp. Under senare årtionden har soptippen använts som upplagsplats för kommunens schakt- och jordmassor. Röttslam från kommunens reningsverk har också deponerats på tippnen. Röttslammet har blandats upp med träflis och i mån av tillgång med trädgårdskompost.

Kommunens innevånare kan förutom trädgårdsavfall även lämna ris- och virkesavfall för återvinning på soptippen. Den omfattande verksamhet som sker och har skett på tippnen har medfört att en mängd växter av de mest skiftande slag numera kan påträffas på den gamla soptippen.

Det är naturligtvis mest vanliga arter, som växer på en gammal soptipp. Brännässla, gråbo, svinmålla, kvickrot, hundkex, palsternacka, baldersbrå, ullig kardborre och åkertistel dominerar. Vit sötvåppling, renfana, blomsterlupin, storven, krustistel och gatkamomill är mindre allmänna. Av mera ovanliga arter kan nämnas nässelsnärja, bankrassing, strandfräne, liten kardborre, cikoria, prakt- och läkekungsljus.

Ballongblomma, kapkrusbär, grönamarant, tomat och nattskatta visar sig regelbundet på

slambäddarna.

Olika mållarter hör soptippar till. Vid Hässleberg har förutom svinmålla påträffats röd-, blå-, svensk-, fisk-, väg- och spjutmålla och för att spara den sällsyntaste till sist, mjölmålla (*Chenopodium quinosa*) det. Thomas Karlsson. Den växte på en jordhög 2008. Arten har tidigare bara hittats en gång i Sverige. Det var 1939, när den uppträdde tillfälligt på en utkasthög vid Botaniska trädgården i Göteborg.

Stor himmelsblomma (*Commelina tuberosa*) växte på en slambädd vid Hässleberg 2007, det. Erik Ljungstrand. Det var tredje fyndet i Sverige. Växten har tidigare påträffats vid Vitaby i Skåne 2002 och i Halmstads-trakten i Halland 2005.

Här nedan en förteckning över arter, som är nya för Hallsbergs socken och har upptäckts på soptippen vid Hässleberg:

grönamarant (<i>Amaranthus hybridus</i> ssp. <i>powellii</i>)	slambädd, schaktmassor	2006
malörtsambrosia (<i>Ambrosia artemisiifolia</i>)	schaktmassor	2006
sommarcypress (<i>Brassica scoparia</i>)	komposthög	2008
silverarv (<i>Cerastium tomentosum</i>)	schaktmassor	2006
vårstjärna (<i>Chionodoxa forbesii</i>)	schaktmassor	2008
pumpa (<i>Cucurbita pepo</i>)	slambädd	2007
ölandstok (<i>Dasiphora fruticosa</i>)	schaktmassor	2006
vit spikklubba (<i>Datura stramonium</i> var. <i>stramonium</i>)	komposthög, schaktmassor	2006
violspikklubba (<i>D. stramonium</i> var. <i>tatula</i>)	slambädd	2008
hönshirs (<i>Echinochloa crus-galli</i>)	slambädd	2007
bovete (<i>Fagopyrum esculentum</i>)	komposthög	2008
trädgårdsverbena (<i>Glandularia x hybrida</i>)	jordvall	2007
grusnejlika (<i>Gypsophila muralis</i>)	sandyta	2007
blomsteriberis (<i>Iberis amara</i>)	schaktmassor	2007
trädgårdsiris (<i>Iris germanica</i>)	schaktmassor	2007
alpgullregn (<i>Laburnum alpinum</i>)	schaktmassor	2008
hybridgullregn (<i>L. x watereri</i>)	schaktmassor	2008
sallat (<i>Lactuca sativa</i>)	slambädd	2007
löjtnantshjärta (<i>Lamprocapnos spectabilis</i>)	schaktmassor	2007
rosenvial (<i>Lathyrus latifolius</i> ssp. <i>latifolius</i>)	slambädd	2009
lavendel (<i>Lavandula angustifolia</i>)	grusyta	2009
studentnejlika (<i>Lychnis chalconica</i>)	schaktmassor	2007
purpurklätt (<i>L. coronaria</i>)	slambädd	2008
pysslingkrage (<i>Mauranthemum paludosus</i>)	jordhög	2007
mellanluzern (<i>Medicago sativa</i> ssp. <i>x varia</i>)	schaktmassor	2008
klocktobak (<i>Nicotiana langsdorffii</i>)	jordhög	2007
ballongblomma (<i>Nicandra physalodes</i>)	slambädd	2006
vildvin (<i>Parthenocissus inserta</i>)	jordhög	2008
klättevildvin (<i>P. quinquefolia</i>)	sandyta	2007
kapkrusbär (<i>Physalis peruviana</i>)	slambädd, schaktmassor	2006
vitblommig blågull (<i>Polemonium caeruleum</i> f. <i>albiflora</i>)	slambädd	2008

gulreseda (<i>Reseda lutea</i>)	schaktmassor	2006
kal stenros (<i>Rosa canina</i> ssp. <i>canina</i>)	gräsmark	2006
carolinaros (<i>R. carolina</i>)	gräsmark	2007
dockros (<i>R. nitida</i>)	gräsmark	2007
blåhallon (<i>Rubus caesius</i>)	gräsmark	2006
vanlig vitpil (<i>Salix alba</i> var. <i>alba</i>)	schaktmassor	2006
silverpil (<i>S. alba</i> var. <i>sericea</i>)	utplanade schaktmassor	2009
fläder (<i>Sambucus nigra</i>)	schaktmassor	2007
gulbladig fläder (<i>S. nigra</i> f. <i>aurea</i>)	lövskog	2007
liten såpnejlika (<i>Saponaria ocymoides</i>)	grusyta	2009
ageratum (<i>Ageratum houstonianum</i>)	jordyta	2009
blodamarant (<i>Amaranthus cruentus</i>)	jordyta	2009
murreva (<i>Cymbalaria muralis</i>)	gatusandhög	2009
kardvädd (<i>Dipsacus fullonum</i>)	grusyta	2009
potatis (<i>Solanum tuberosum</i>)	schaktmassor	2009
brudspirea (<i>Spiraea x arguta</i>)	schaktmassor	2008
torpspirea (<i>S. x rosalba</i>)	gräsmark	2009
ungersk syren (<i>Syringa josikaea</i>)	schaktmassor	2007
hängsyren (<i>S. reflexa</i>)	schaktmassor	2007
mattram (<i>Tanacetum parthenium</i>)	slambädd	2008
ljusst gullfrö (<i>Xanthium strumarium</i> ssp. <i>strumarium</i>)	schaktmassor	2006

Gamla grustag vid Tällebacken och Stråberga

Vid Tällebacken respektive Stråberga ligger ett par gamla grustag. De är båda tömda på grus. Tällebackens grustag är störst och används numera av en entreprenadfirma som upplagsplats. De förvarar jord-, schakt- och betongmassor i grustaget. I det mindre grustaget vid Stråberga pågår utfyllnad med schaktmassor. Där finns dessutom ett jordupplag.

Det är här på sin plats, att nämna några vanliga arter, som har sin hemvist i de båda grustagen. Vid Tällebacken är det gott om bl.a. taklosta, sandvita, småsporre, strimsporre, har-klöver, färgkulla, vanligt nattljus och pricknattljus. Mindre vanliga är exempelvis gullklöver, knytling, sötvedel, taggsallad, blåeld, skavfräken, korn- och rågvallmo.

Vid Stråberga frodas skär snärvinde, parktolta, vildmorot, backvial, solros, jordärtskocka, praktlysing och klasespirea.

I grustagen har följande nya arter för Hallsbergs socken, påträffats:

T = Tällebacken. S = Stråberga.

svinamarant (<i>Amaranthus retroflexus</i>)	T + S	schaktmassor	2006
stor getvåppling (<i>Anthyllus carpatica</i> ssp. <i>carpatica</i>)	T + S	grusyta	2006
clarkia (<i>Clarkia unguiculata</i>)	T	jordhög	2007
pysslingtåg (<i>Juncus minitulus</i>)	T	grusyta	2008
libbsticka (<i>Levisticum officinale</i>)	T	jordhög	2007
klöveroxalis (<i>Oxalis fontana</i>)	T	grusyta, jordhög	2007
åkergröblad (<i>Plantago major</i> ssp. <i>intermedia</i>)	T	grusyta	2006

gårdsgroblad (<i>P. major</i> ssp. <i>major</i>)	T	grusyta	2006
norsk fingerört (<i>Potentilla norvegica</i> ssp. <i>norvegica</i>)	S	gräsmark	2007
broklungört (<i>Pulmonaria saccharata</i>)	T	jordhög	2007
kamtjatkaros (<i>Rosa x kamtchatica</i>)	S	schaktmassor	2008
hybridpil (<i>Salix x meyeriana</i>)	T	fuktsvacka	2009
häckvide (<i>S. x smithiana</i>)	T	fuktsvacka	2007
tuvknavel (<i>Scleranthus annuus</i> ssp. <i>polycarpus</i>)	S	grusyta	2009
pensee (<i>Viola x wittrockiana</i>)	S	jordhög	2006

Industriområden vid Ralavägen, Kajsabacksvägen och Ulvsätter

Vid Ralavägen har en anläggningsfirma upplag för jord- och schaktmassor. På jordhögarna har förutom arter som är vanliga på likartade lokaler bl.a. växt bondtobak (*Nicotiana rusticana*), gyllenbär (*Physalis grisea*) och sammetsblomster (*Tagetes patula*), samt rosenpirea (*Spiraea japonica* f. 'Anthony Waterer') och dvärgpraktspirea (*S. japonica* f. 'Little Princess').

Jättedaggkäpa (*Alchemilla mollis*) och stjärnflocka (*Astrantia major*) frodas på schaktmassorna. Där påträffas även hybridspirea (*Spiraea x hybrida*), svensk häggmispel (*Amelanchier confusa*) och idegran (*Taxus baccata*).

De utplanerade ytorna är växtplats för bl.a. mindre exemplar av jättepoppel (*Populus trichocarpa*), gulpil (*Salix alba* var. *vitellina*) och kaskadpil (*S. x sepulcralis*).

Vid Industrigatan ligger en grusyta, som har använts som uppställningsplats för container. Där växer knutarv (*Sagina nodosa*).

Industritomten vid Kajsabacksvägen har börjat bebyggas hösten 2009. Den tidigare så intressanta skräpmarksfloran har därmed försvunnit. Råttsvingel (*Vulpia myuros*) på industritomten väster om Kajsabacksvägen finns fortfarande kvar i stor mängd och har även spridits till en buskrabatt vid 'Lidl'.

Vid Ulvsätters industriområde söder om Alsells anläggning finns en stor grusyta och ett mindre oplanerat skräpområde. Intill skräpområdet växte ett år tre exemplar av stor käringtand (*Lotus pedunculatus* var. *pendunculatus*). De synes vara utgångna, men kvar finns rotfibbla (*Hypochoeris radicata*). Den sistnämnda växer på ytterligare en lokal vid Terminalgatan.

Den stora grusytan hyser flera olika gräsarter. Där kan man bl.a. finna daggsvingel (*Festuca rubra* ssp. *juncea*) och tuvsvingel (*F. rubra* ssp. *commutata*) tillsammans med vanlig rödsvingel (*F. rubra* ssp. *rubra*).

Växter på gamla ödetomter

Åtskilliga växter lyckas leva kvar på gamla ödetomter, även sedan husen är rivna och ägaren är borta.

I Folkparken låg tidigare flera byggnader och naturligtvis fanns växter planterade kring husen. Av dessa finns några fortfarande kvar, såsom alpslide (*Aconogonum alpinum*), bergklint (*Centaurea montana*), trädgårdsrödfibbla (*Pilosella aurantiaca* ssp. *aurantiaca*), vintergröna (*Vinca minor*), parksmultron (*Fragaria moschata*) och kaukasiskt fetblad (*Sedum spurium* ssp. *spurium*), samt inte minst ett bestånd av krikon (*Prunus domestica* ssp. *insititia*).

Häckkaragan (*Caragana arborescens*) och syren (*Syringa vulgaris*) lever kvar vid en torpgrund nära Dalaberget. Den valdoftande nordiska rosen (*Rosa x alba* 'Minette') har också lyckats hålla sig kvar på samma ödetomt.

Intill tunneln vid Stora Älberg finns rester efter en banvaksstuga. Prakttoppklocka (*Campanula glomerata* 'Superba') och silverbuske (*Eleagnus commutata*) minner här om banvaktarfamiljens odlarmöda.

Norr om Långgatan låg tidigare ett äldre hus. De boende i huset blev utsatta för ett gisslandrama 1995. Kommunen rev huset tre år senare. Äppleträd, av sorter som Signe Tillisch och Åkerö, växer fortfarande på ödetomten, liksom plommon och surkörsbär. Av prydnadsbuskar kan nämnas trubbhagtorn (*Crataegus monogyna*), benved (*Euonymus europaeus*) rysk kornell, samt

nutkahallon (*Rubus parviflorus*). Höstrudbeckia (*Rudbeckia laciniata*), videaster (*Aster x salignus*) och hesperis (*Hesperis matronalis*) är kvarstående perennväxter.

Det låg tidigare en villa på Brunnskullens topp. Den revs 2003. Äpple, päron och rosenhagtorn (*Crataegus monogyna* var *paulii*) lever kvar på den nu öde tomten. En berberishäck markerar fortfarande tomtgräns. Både vanlig och parksyren (*Syringa x chinensis*) kan beskådas. Doftschersmin (*Philadelphus coronarius*) sprider allttjämnt sin väldoft. Hybridforsythia (*Forsythia x intermedia*), blåen (*Juniperus squamata* var *meyrei*), parkrhododendron (*Rhododendron catawbiense*), prakt-, kvast- och häckspirea (*Spiraea japonica*, *S. chamaedryfolia* och *S. salicifolia*) har lyckats överleva.

Päsklilja, rosenmalva (*Malva alcea*) och höstflox (*Phlox paniculata*) för en ojämn kamp mot det höga gräset. I ett hörn av tomten växer fortfarande rabarber (*Rheum rhabarber*) och penningblad (*Lysimachia nummularia*).

Det fanns tidigare flera hus på Brunnskullen. De är nu rivna och igenväxningen har gått fort. Men de gamla trädgårdsväxterna är sega. Bohuslind (*Tilia platyphylla*) äkta kaprifol (*Lonicera caprifolium*), daggros (*Rosa glauca*) och alpgullregn gömmer sig i grönskan. De kvarstående bohuslindarna trivs så väl, att de har fröat av sig och gett upphov till ett flertal småplantor. Det går även att hitta rödblommig gullviva (*Primula veris* f. *hortensis*) vitblommig skogsförgätmigej (*Myosotis sylvatica* f. *albiflora*), stor ormrot (*Bistorta major*), krollilja (*Lilium martagon*), luktviole (*Viola odorata*), stor vårstjärna (*Chionodoxa luciliae*) och praktlysing (*Lysimachia punctata*) på de gamla tomterna.

Kommunen rev för ett par år sedan ett gammalt hus på Högtorpsgatan. Tomten planerades, men kvar blev bl.a. röd häckberberis (*Berberis thunbergii* f. *atropurpurea*), rundhagtorn (*Crataegus laevigata*), plymspirea (*Aruncus dioicus*), häckoxbär, vintergröna, bergklint, parksyren, krollilja och silverarv (*Cerastium tomentosum*).

De första åren på 1970-talet sanerades området mellan dåvarande Mejerigatan (nuvarande Södra Allen) och Transtengsgatan. De gamla husen revs för att ge plats för ny bebyggelse. Hösten 1976 invigde COOP sin nya butik och 1978 invigdes Missionskyrkan. Men allt blev inte bebyggt. Söder om COOP ligger en ödetomt som numera är helt igenväxt med bl.a. hägg, björk, lönn, sälj och asp och har antagit ett djungelliknande utseende. Den hatade kirskålen (*Aegopodium podagraria*) är heltäckande. Det går, att finna flera trädgårdsväxter som har överlevt. Äpple och surkörsbär finns. Syren och snöbär (*Symphoricarpos albus*) är rikligt förekommande. Häggmispel (*Amelanchier spicata*), blekspirea (*Spiraea x rubella*) och rosenry (*Lonicera tatarica*) döljer sig i grönskan. Jättebalsamin (*Impatiens glandulifera*), parkslide (*Fallopia japonica* var. *japonica*) och hesperis har också lyckats hålla sig kvar.

Väster om Tallungen låg tidigare ett hus, som var inramat av en häck av caragana. Huset revs 1983, men häcken finns kvar. Asp och björk har numera vandrat in och okuperat stora delar av tomten. Surkörsbär och plommon lever kvar. Likaså, bukettspirea (*Spiraea x vanhouttei*), silverbuske och måbär. Hässleklocka (*Campanula latifolia*) och ängsnejlika (*Dianthus deltoides*) är de enda kvarvarande blommorna.

Vid Bangatan söder om EON är numera park. Det har även här tidigare varit bebyggelse. Snöbär, häckkaragan och krollilja lever kvar som ett minne från den tiden. Dessutom finns trubbhagtorn och hybriden mellan trubb- och spetshagtorn (*Crataegus monogyna x rhipidophylla* var. *rhipidophylla*).

Övriga arter och underarter

Under denna rubrik har jag sammanfört arter och underarter, som är nya för Hallsbergs socken. En del av dessa har naturligtvis kunnat föras in under tidigare rubriker. Men för att få en bättre överblick av exempelvis underarter av trampört, tomtskräppa och vänderot, samt varieteter av storven och femfingerört har jag valt att sammanföra dessa här nedan.

Rödblommande vanlig rölleka (<i>Achillea millefolium</i> ssp. <i>millefolium</i> f. <i>rubiflora</i>)	St. Älberg	2007
storven (<i>Agrostis gigantea</i> var. <i>gigantea</i>)	Ralavägen	2008
(<i>A. gigantea</i> var. <i>glaucescens</i>)	St. Älberg	2008
(<i>A. gigantea</i> var. <i>repens</i>)	St. Älberg	2008
vitblommig blåsippan (<i>Anemone hepatica</i> f. <i>albiflora</i>)	Ulvsätter	2007
rödblommig blåsippan (<i>A. hepatica</i> f. <i>rubiflora</i>)	Ulvsätter	2007
vanlig nordbräken (<i>Dryopteris expansa</i> var. <i>expansa</i>)	L. Kyrkofallet	2008
nordknappsäv (<i>Eleocharis palustris</i> ssp. <i>palustris</i>)	Tisaren	1989
sydknappsäv (<i>E. palustris</i> ssp. <i>vulgaris</i>)	Hässleberg	2008
hybridslide (<i>Fallopia x bohemica</i>)	Parallellgatan	2009
flocknäva (<i>Geranium macrorrhizum</i>)	Tingshuset	2009
ängsnäva (<i>G. pratense</i>)	lövskog Folkparken	
	Björn Svensson!	2009
skuggnäva (<i>G. pyrenaicum</i>)	Hallsbergs handelsträdgård	2007
stor harkål (<i>Lapsana communis</i> ssp. <i>intermedia</i>)	'Lidl'	2007
skogsbingel (<i>Mercurialis perennis</i>)	Herrfallsäng	2003
styvhårig kvastfibbla (<i>Pilosella cymosa</i> ssp. <i>cymosa</i> var. <i>cymosa</i>)	banvall St. Älberg	2007
mjukhårig kvastfibbla (<i>P. cymosa</i> ssp. <i>cymosa</i> var. <i>pubescens</i>)	vägslänt St. Älberg	2007
mattfibbla (<i>P. officinarum</i> ssp. <i>peleteriana</i>)	kant Lertagsgatan	2008
vanliga gulkämpar (<i>Plantago maritima</i> ssp. <i>maritima</i>)	50 ex vägkanter Bäck	2007
smågröe (<i>Poa pratensis</i> ssp. <i>irrigata</i>)	Tingshuset	2008
stor trampört (<i>Polygonum aviculare</i> ssp. <i>aviculare</i>)	grustag Tällebacken	2007
bägartrampört (<i>P. aviculare</i> ssp. <i>microspermum</i>)	soptipp Hässleberg	2007
smal trampört (<i>P. aviculare</i> ssp. <i>neglectum</i>)	grustag Tällebacken	2007
spetstrampört (<i>P. aviculare</i> ssp. <i>rurivagum</i>)	Långgatan	2007
vasstandad femfingerört (<i>Potentilla argentea</i> var. <i>acutifolia</i>)	ödetomt Brunnskullen	2007
vanlig femfingerört (<i>P. argentea</i> var. <i>argentea</i>)	bangård Örebrospåret	2007
flikig femfingerört (<i>P. argentea</i> var. <i>dissecta</i>)	bangård Örebrospåret	2007
hårig nyponros (<i>Rosa dumalis</i> ssp. <i>coriifolia</i>)	Folkparken	2006
tandad tomtskräppa (<i>Rumex obtusifolius</i> ssp. <i>obtusifolius</i>)	soptipp Hässleberg	2007
slät tomtskräppa (<i>R. obtusifolius</i> ssp. <i>sylvestris</i>)	gräsyta Vadsbron	2007
mellantomtskräppa (<i>R. obtusifolius</i> ssp. <i>transiens</i>)	bäckslänt Magistervägen	2007
sammetsvide (<i>Salix dasyclados</i>)	ind.tomt Långgatan	2007
grönpil (<i>S. x rubens</i>)	dike Hässleberg	2009
häckvide (<i>S. x smithiana</i>)	jordvall Tegelbruket	2009
stor kavelhirs (<i>Setaria viridis</i> var. <i>major</i>)	'Lidl'	2006
storskärvfrö (<i>Thlaspi caerulescens</i> ssp. <i>brachypetalum</i>)	slänt Bäckatorp	2007
vanligt backskärvfrö (<i>T. caerulescens</i> ssp. <i>caerulescens</i>)	bangård Bäckatorp	2008
rågvete (<i>xTriticosecale rimpauii</i>)	åkerkant Bäck	2008

hårvänderot (<i>Valeriana sambucifolia</i> ssp. <i>procurrens</i>)	fuktig lövskog Dalaberget	2007
äkta flädervänderot (<i>V. sambucifolia</i> ssp. <i>sambucifolia</i>)	bäckslänt Magistervägen	2007
liten sommarvicker (<i>Vicia sativa</i> ssp. <i>nigra</i>)	åkerkant Falla	1971
ängsviol x skogsviol (<i>Viola canina</i> x <i>riviniana</i>)	lövskog Kårstahult	2008

Nya lokaler för tidigare noterade arter

Här nedan några nya lokaler, för arter som tidigare noterats av (Dalhielm, 1984 och 1985) och (Nilsson 2003). Av utrymmesskäl har bara ett fåtal lokaler tagits med.

fv = förvildad **kv** = kvarstående **tf** = tillfällig **!** = sedd KGN

jättedaggkäpa (<i>Alchemilla mollis</i>) Samzeliviadukten, 1 ex fv 2009.
löktrav (<i>Alliaria petiolata</i>) Herrfallsäng, lövskog 100-tal 2009.
malörtsambrosia (<i>Ambrosia artemisiifolia</i>) Järnvägsstation, i rabatt 2006. Stråberga, grusgrop 4 ex 2006.
kösa (<i>Apera spica-venti</i>) Skallerud, i veteåker 2007. Ålsta, i kornåker, 100-tals ex 2008.
vanlig fältmalört (<i>Artemisia campestris</i> ssp. <i>campestris</i>) Örebro-spåret, bangård 30 tuv 2008.
prakttoppklocka (<i>Campanula glomerata</i> 'Superba') Lärkstigen, i gräsmark mot bäck, 20-tal ex fv 2009.
hässleklocka (<i>C. latifolia</i>) Vikatorp, lövskog, 10-tal 2007.
skärmstarr (<i>Carex remota</i>) Tällebacken, fukt. lövskog 8 ex 2008.
hårkörvel (<i>Chaerophyllum temulum</i>) Långängsskolan, intill lövträdshäck 70-tal ex 2007. Tripp-trapphusen, rikligt 2007. Herrfallsäng, skräpmark i ädellövskog 30-tal ex 2009.
rödmälla (<i>Chenopodium rubrum</i>) Tällebacken, grusgrop ca 200 små ex 06. 'Lidl', i buskrabatt 4 ex tf 06.
parksallat (<i>Cicerbita macrophylla</i> ssp. <i>uralensis</i>) Långängen, i gräsmark intill gata, stort bestånd 2007. Långängsparken, mot villor, stort bestånd fv 2006.
cikoria (<i>Cichorium intybus</i>) Samzeligatan, kant 08, Björn Svensson! Ulvsätter, gatukant 09, Vingen, gatukant 2006.
korallrot (<i>Corallorhiza trifida</i>) Kårstahult, fuktig blandskog, 8 ex 2008 Alice Larsson!
videkornell (<i>Cornus alba</i> ssp. <i>stolonifera</i>) Brunnskullen, ödetomt, stor rugge fv 2009.
vanlig nässelsnärja (<i>Cuscuta europaea</i> ssp. <i>europaea</i>) Ulvsätter, skräpmark, parasit på blomsterlupin, åkertistel, gråbo, hundkex, stormåra och kärrfräken 2006. Bangatan, park o Meag, på parksallat, hundäxing, renfana, hundkex, mjölkört, storven, kirskaal, lönn, röd- och alsikeklöver 2007. Skallerud, skräpmark på nässla, kirskaal och kvickrot 2008. Åmanstorp, skräpmark, på nässla, kirskaal, åkertistel, kvickrot, ängsvingel, storven, hundäxing och hallon 2008.
hundtunga (<i>Cynoglossum officinale</i>) Bangatan, vägg barack 2 ex 2007.
tibast (<i>Daphne mezereum</i>) Ulvsätter, lövskog 2 ex 07. Kårstahult lövskog, 4 ex 2008 Nanna Johansson!
violspikkklubba (<i>Datura stramonium</i> var. <i>tatula</i>) 'Lidl', i buskrabatt, 2 ex tf 2006.
vildmorot (<i>Daucus carota</i> ssp. <i>carota</i>) Örebrospåret, bangård 6 ex 2008.
stillfrö (<i>Descurainia sophia</i>) Vadsbron, vägsälant 60-tal ex 08. Stocksättersväg 15, tomt i grusyta 5 ex 08.
vårtörel (<i>Euphorbia cyparissias</i>) Vikatorp, ödetomt kv 2009.
hybridslide (<i>Fallopia x bohémica</i>) Staketgatan, gräsmark fv 2009.
parkslide (<i>F. japonica</i> var. <i>japonica</i>) Allegatan, ödetomt kv 09. St. Älberg, skräpmark bangård fv 06.
långsvingel (<i>Festuca gigantea</i>) Stocksätter, fuktig blandskog 2006. Vikatorp, örtrik barrskog 12 ex 2007. L. Kyrkofallet, fuktigt i lövskog 2 lok rikligt 2007.

Fortsättning se sid 17.

Floran i Hallsbergs socken

Ölandsresan 2010

Ölandsresan 2010

Ölandsresan 2010

Botaniska Sällskapet's Ölandsvecka 2010

Text: Arne Holmer. Bilder Arne Holmer och Björn Nordzell se sid 14-16.

Årets långresa gick till Öland. Det har för Botaniska Sällskapet blivit ett lite större botaniskt äventyr då och då under åren. 2008 gästade vi Blekinge några dagar. Tidigare har vi bl.a. bekantat oss med florin i Jämtland, Halland, Bohuslän, Åland, Gotland och Lapplandsfloran i Abisko. Öland blev ett återseende för några av oss. Där var vi sommaren 1995. Men Öland har en sällsynt rik och intressant flora och är värd många besök.

Resenärerna den här gången var Michael Andersson, Sven och Ingrid Engström, Elisabet Kocken, Inga Hedgren, Björn Nordzell, Berit Ragné, Sivert Juneholm och Arne Holmer. Ingrid och Sven höll i trädarna och Berit och Michael lotsade oss fram till många rara växter på ön.

Vi bodde första dygnet på vandrarhemmet i Stora Frö. Vi som smakade på maten från köket under de dagarna blev nog lite bortskämda. Där huserade tydligen en fantastisk kock.

Första dagen ute i landskapet började med ett besök i Nunnedalen vid Vickleby landborg, ett litet reservat på kanten mellan alvaret och slätten ned mot Kalmarsund. Här såg vi bergskrabba vid vägkanten så fort vi klev ur bilarna och gulkronill blommade vackert lite inklämd mellan slånbuskarna. Bergskrabban har en mycket märklig utbredning. Den finns här på kalkstenshällar i Skandinavien, men sina närmaste grannar i Europa blommar nere vid Medelhavet. En liknande märklig förekomst har gulkronillen, först hundratalet mil söderut återfinns vi den. Vi räknade plantorna för senare rapport till Artportalen. På andra sidan vägen hade vi alvaret, en spännande och helt annorlunda miljö för oss Närke- och Bergslagsbor. Här kröp vi omkring med näsorna i marken, spanande efter små lågvuxna arter som ölandssolvända, toppjungfrulin, fetknoppar och mjuknävor. Solvändorna blommade lite tveksamt. Solen gömde sig nämligen bakom molnen och regnet hängde i luften. Sankt Pers nycklar och krutbrännare smög vi in på kamerorna.

Vi fortsatte att utforska alvarfloran ute på Gyngö och Mysinge naturreservat. Här såg vi bl.a. stenört, ölandsmåra, slankstarr, ängsstarr, liten getväppling i olika röda och gula färger och ännu blommade några sena Adam och Eva. Vi spanade lite extra efter alvarkösa och dvärgkämpar. Kösan letade vi förgäves efter, men dvärgkämparna lyckades vi finna ett par bestånd av, som sedan rapporterades till Artportalen. Eftermiddagen blev gråmulen och regnig och efter proviantering i en liten lanthandel avslutade vi första dagen.

Nästa dag plockade vi upp en tillfällig gäst i vår grupp. På Capellagården studerade Linda Jakobsson ekologisk odling. Hon hade blivit bekant med Birgit Fredriksson och inbjuden att delta i våra exkursioner. Den här dagen åkte vi söderut och spanade efter bl.a. dvärgseradella på igenväxande åkermarker vid Kleva. Tyvärr ville den inte visa sig för oss. Vi fick glädja oss åt värdklynne, stor smarvicker och ett stort bestånd med luddvicker som blommade i både blått och vitt. Allra roligast var ett nyfynd för Öland. Intill vägen fick Berit syn på liten såpnejlika, *Saponaria ocymoides*. Den har aldrig tidigare rapporterats vildväxande på ön.

Under eftermiddagen lotsade Berit oss fram till några andra rara växter. Vid de gamla skifferbrotten i Degerhamn växte luddranunkel, *Ranunculus psilostachys*. I en vägkant fotografade och räknade vi 14 plantor av den till utseendet lite märkliga blomman sorgört, *Hesperis tristis*. Nere i sydligaste delen av ön vid Ås växte rikligt med skärblad i vägkanten och strax intill fann vi bosyska, *Ballota nigra*. Vi funderade först lite på kransborre, *Marrubium vulgare*, men den fann vi några minuter senare allra längst i söder invid Långe Jan.

Dag 3. På förmiddagen fick vi en trevlig guidning av Linda på Capellagården. Vi vandrade genom hennes undervisningslokaler och mellan drivbänkar, växthus och trädgårdssängar med nyttiga och intressanta växter.

Lunchen intogs på Stenhusa där vi också kunde handla lite ”naturgrejer”, bl.a. köpte någon en liten fin specialkikare för fjärilar. Därefter sökte vi oss norrut längs östkusten. Med hjälp av en kartskiss som Margareta Folmer skickat med oss letade vi reda på en liten undangömd äng med många olika orkidéer utanför Vanserum. Den var verkligen sevärd. Här hittade vi mycket som knappast eller inte alls finns hemmavid: småvänderot, flugblomster, johannesnycklar, ängsnycklar, blodnycklar, vaxnycklar, brudsporrar, skogsnattviol, ängsstarr, slankstarr, färgmadra, tätört, majviva, ag och eldsopp.

Efter att ha frossat i denna blomsterrikedom åkte vi för att finna storviol nordost om Ismanstorps

borg. Vi lyckades finna ett enda vackert blommande exemplar i ena dikeskanten. Men vi gick längs vägen och in i skogskanten och hittade mycket annat, bl.a. vippärt, sötvedel, skogsstarr, lundslok, nässelklocka, skogskornell, lundalm, tandrot, spenört, klasefibbla, brudsporre, skogsnycklar, korskovall (röd och vit form) och stora bestånd av Johannesnycklar och höskallra.

På en gammal grå väderkvarn invid vägen visade oss Michael på den sällsynta varglaven. Efter en styrketår kaffe invid Gäddlösa kyrka fortsatte vi i rask takt upp till vårt nästa vandrarhem, Hagaby Lantgården, utanför Lötörp.

Vandrarhemmet hade ett strategiskt läge för oss botanister. Bara några hundra meter ifrån förläggningen finns underbart rika orkidéängar och vackra beteshagar. Vi började nästa dag med att ströva över dem ned mot stranden. Enbuskar var delvis borttröjda, men det var inte något naturreservat, vilket förvånade oss. Här fullkomligt frossade vi i orkidéer, Mängder av Johannesnycklar i tät bestånd, massor av krutbrännare, mycket flugblomster och ännu inte utslagna brudsporrar. Invid vägen såg vi skår kattost och taggkörvel. På torrbackarna blommade mandelblom och svinrot, ned mot stranden var gula mattor av gåsört och ute vid sandstranden växte bl.a. saltarv och hundtunga. I mindre vattensamlingar fiskade vi upp strandpryl. Skärfläckor ute i grundvattnet var till glädje för de fågelintresserade, - och det var nog de flesta av oss.

Under vår vecka blev det allt soligare och varmare. Norra Öland är också känt för många soltimmar. På eftermiddagen åkte vi tvärs över ön till västsidan och strosade en stund på Mensalvret. Vi började känna igen de flesta alvarväxterna. Naturligtvis hittade vi hela tiden nya spännande saker. Här såg vi t.ex. fliknäva, småfingerört och dyveronika. Michael försökte lära oss lite kryptogamer och visade på bl.a. älghornslav, falsk renlav och svavellav. En havsörn drog förbi med tunga vingslag.

Vi hade fått kontakt med Stefan Thorsell på Horns kungsgård och han hade lovat att vi fick besöka honom på eftermiddagen, så nu skyndade vi dit. Stefan är en närking i försakingringen. Nu driver han denna stora gård som är inriktad på köttproduktion. Naturligtvis är det ekologisk inriktning på verksamheten och ett mål är att hålla markerna öppna och blomsterrika genom bete och slåtter. Större delen av gården är ett naturreservat på drygt 800 ha. Det ingår i EU:s direktiv för skydd av värdefull natur och är alltså ett Natura 2000-område. Stefan gjorde oss förvånade när han nämnde att allt detta sköts av två personer. Visserligen slås inte ängarna längre med lie utan maskinellt och mycket naturvårdsarbete utförs av djuren, men dessa ska skötas och därtill kommer allt administrativt arbete. Stefan berättade om verksamheten och tog sig tid för en vandring med oss genom markerna. Några Halsbandsflugsnappare glimtrade förbi mellan träden och en stor bamsig ekoxehane visade sig. Dagens fynd var kanske ändå den lilla oansenliga fatsvampen *Poronía punctata* som vi hittade i en komocka. Besöket hos Stefan blev onekligen en av höjdpunkterna under veckan.

Nästa dag ägnade vi den allra nordligaste delen av ön. Först var vi ett par timmar vid västra kusten i naturreservaten Byrums raukar och Byrums sandvik. Några arter som noterades här var: rävsstarr, fältvedel, vejde som blommade vackert, sandstarr och strandvial. Martornet som vi letade efter hittade vi tyvärr endast i ett avklippat torrt exemplar. Någon hade kanske städad sandstranden från otäcka "tistlar". På udden i norr invid Långe Erik intog vi vårt lunchpaket, och blickade samtidigt ut över fält med gulblommande klöverärt.

Nästa dag var vi lite söderut och letade oss fram till Knisa mosse. Även här växte orkidéer. Vi passerade ett rikkärr med bl.a. riklig förekomst av honungsblomster utmed vägen mot fågeltornet. Därifrån kunde vi njuta av en skrântärnas störtdykningar i sin jakt efter småfisk. Lite matsäck stoppade vi i oss på parkeringen och sedan åkte vi ut till Sandviks hamn där vi letade efter sandtimatej och martorn. Vi fann ett relativt stort bestånd av den förra, men martornet fick vi leta efter. Vi hittade flera exemplar så småningom, men inte riktigt på anvisad plats. Annat som vi såg här var vargtörel, fältkrassing och sandlosta.

Nästa stopp gjordes på en kulturhistoriskt intressant plats, vid Jordhamn. Där fanns bevarade rester efter en slipkvarn. Där slipades förr öländsk kalksten för vidare export ut i världen, förr en viktig del i Ölands näringsliv. Här vid uppställda bord och bänkar gjorde vi slut på matsäcken medan vi blickade ut över vida fält med överblommade fåltsippor som nu lyste med silvervita fröställningar.

Dagen därpå var det dags för hemfärd. På vägen ned mot ölandsbron stannade vi till i Borgholm och letade bakom slottsruinen efter sandlusern, en liten oansenlig ärtväxt som föreföll vara överblommad eller borttorkad. Därefter skiljdes våra vägar och på olika sätt återvände vi till hemmatrakterna fyllda av ölandsintryck och med kameror fyllda av ölandsbilder.

ÖLBS floraväkteri på Öland 2010

Text: Michael Andersson

ÖLBS Ölandsresa bedrev inte bara botanisk förkovran för deltagarnas egen skull, utan även floraväkteri. Genom Thomas Gunnarsson i Ölands botaniska förening fick vi del av ett antal floraväktarlokaliter. Vi hade i förväg meddelat var vi skulle bo och exkurera, så Thomas gav oss ett urval lokaler för hotade växter i dessa delar av landskapet. Vi hade bett att få sådana växter som vi inte så lätt möter på fastlandet, vilket Thomas verkligen plockade fram.

Vi besökte floraväktarlokaliter för följande växter: dvärgserradella, martorn, storviol, skärblad, gulkronill, dvärgkämpar, alvarkösa, sandlusern, kransborre och sandtimotej. Av dessa växter åtfrefann vi de flesta, dock inte dvärgserradella, alvarkösa och sandlusern. De tre sistnämnda var förmodligen de mest svårfunna arterna. Dvärgserradellan hittades dock av en öländsk floraväktare på den av oss besökta lokalen. Det är en liten växt och han fann bara sju exemplar, så det är inte konstigt att vi missade den. Alla våra observationer rapporterades i Artportalen med de speciella koder som finns för varje lokal, t ex HÖ-BOR-1433 för en lokal med sandlusern. (Nej, vi hittade den inte, men även detta rapporterades naturligtvis.)

Floraväkteriet gav oss möjlighet att se ett antal arter som vi säkert annars skulle ha haft väldigt svårt att hitta och få se. På så vis gav det en extra krydda till Ölandsresan. Om du planerar en egen botanisk exkursion någonstans i Sverige kan du gärna höra med de lokala botanisterna om de behöver hjälp med någon floraväktarlokal. Du förenar nytta med nöje.

Naturkorsordet

Inga lösningar har kommit in på korsordet i T-Veronikan nr 2/ 2010. Några ledtrådar verkar behövas. Till botaniken hör mer än kärnväxter, svampbokssvampar, lavar och mossor. På fruktfatet finner man kanske en israelisk politiker. Fler problem? Anlita gärna Google eller nationalencyklopedin. Red.. Vi ger läsarna en chans till. Ta fram T-Veronikan nr 2/2010 och gnugga geniknölarna. Lösningen ska vara red. tillhanda senast måndagen den 1 november. **Vinnaren får två trisslotter.**

Lösning och vinnaren publiceras i nästa nummer av T-Veronikan.

Fortsättning från sid 10.

parksmultron (<i>Fragaria moschata</i>) Vikatorp, lövskog fv 2007. Bäckatorp, lövdunge fv 2007. Allégatan, ödetomt kv 2009.
skuggnäva (<i>Geranium pyrenaicum</i>) Stocksättersvägen 33, i rabatt och trottoarkant 5 ex 2007.
vit björmloka (<i>Heracleum sphondylium</i> ssp. <i>sphondylium</i>) Långängen, ekopark i gräsmark 15-tal ex 08.
luddtåtel (<i>Holcus lanatus</i>) Ulvsätter, skräpmark 2007. St. Älberg gräsmark vid damm 2007. Långängsvägen, dike Radiator 2008.
rosenplister (<i>Lamium maculatum</i>) Hässleberg, lövskog 3 ex fv 2009.
fältkrassing (<i>Lepidium campestre</i>) Hässleberg, soptipp på schaktmassor 20 ex tf 2008.
virginiakrassing (<i>L. virginicum</i>) Hässleberg, soptipp på schaktmassor 10-tal ex tf 2007.
jättesporre (<i>Linaria genistifolia</i> ssp. <i>dalmatica</i>) Ulvsätter, i torr slänt vid Terminalgatan, upptäckt 1993, ett 70-tal av den sällsynta växten blommade sommaren 2009.
mellansporre (<i>L. repens</i> x <i>vulgaris</i>) Lokstallet, kant parkering 2 ex 08. Bäckatorp, skräpmark bangård 3 ex 09.

äkta kaprifol (<i>Lonicera caprifolium</i>) Bäckatorp blandskog fv 2007.
natt och dag (<i>Melampyrum nemorosum</i>) Korsberget, björkskog nära Orienteringsstugan 50-tal ex 2007.
gul sötväppling (<i>Melilotus officinalis</i>) Långgatan, industriområde 2 ex 2007.
ballongblomma (<i>Nicandra physalodes</i>) 'Lidl', buskrabatt 98 ex 2006. Brunnskullen, jordhög ödetomt 20 ex 2007. Adventskyrkan, rabatt ,Församlingshemmet 1 ex tf 2009
klocktobak (<i>Nicotiana langsdorffii</i>) Nytorget, buskage 30 ex fv 2006. Centrumhuset, buskage 2 ex fv 2006. Bergöska huset, i gatstensyta 10 ex tf från urna 2009.
klöveroxalis (<i>Oxalis fontana</i>) Hässleberg, soptipp 6 ex 09. Allegatan, terrasshus, trottoarkant 10 ex 09.
vildtimotej (<i>Phleum pratense</i> ssp. <i>serotinum</i>) Bangatan, gatukant 2007.
kapkrusbär (<i>Physalis peruviana</i>) Stråberga, grusgrop schaktmassor 3 ex tf 2006. Tällebacken, grusgrop jordhög 1 ex tf 2006.
grönvit nattviol (<i>Platanthera chlorantha</i>) Vikatorp, blandskog i glänta 3 ex 2007. Kårsthult, efter elljusspåret flera lok. 2009.
trampgröe (<i>Poa supina</i>) Kårsthult, lövskog i elljusspår 2008.
gul nunneört (<i>Pseudofumaria lutea</i>) Stocksätter, hassellund, täcker knappt en m2 tf 2009.
stor ängssyra (<i>Rumex thyrsiflorus</i>) Örebrospåret, bangård 2 ex 2007.
fläder (<i>Sambucus nigra</i>) Kårsthult, lövskog 1 ex fv 2008. Hässleberg, lövskog 3 ex fv 2009.
kantig fetknopp (<i>Sedum sexangulare</i>) Örebrospåret, bangård vid bro fv 2007.
kaukasiskt fetblad (<i>S. spurium</i> ssp. <i>spurium</i>) Bäckatorp, grässlånt mot bangård fv 2009. V. Storgatan, slånt gångtunnel fv 2009.
parkstånds (<i>Senecio sarracenicus</i>) Vadsbron, bäckslånt fv 2007.
smällglim (<i>Silene vulgaris</i>) Örebrospåret, bangård ca 700 ex efter en sträcka av 800 m 2007.
kvastspirea (<i>Spiraea chamaedryfolia</i>) Kornvägen, parkmark fv 2008.
uppländsk vallört (<i>Symphytum x uplandicum</i>) Staketgatan, gräsmark 3 ex 2009. Parallellgatan, mot järnvägen, rikligt 2009.
mattram (<i>Tanacetum parthenium</i>) Stråberga, grusgrop 4 ex fv 2006.
rödkörvel (<i>Torilis japonica</i>) Vadsbron, gräsmark nära Motalaspåret 25-tal 2007. Brunnskullen, ödetomt 20 ex 2008.
rättsvingel (<i>Vulpia myuros</i>) St. Älberg, i gräsyta 2008.

Tack!

Stort tack till Sture Hermansson, som kollat manuskriptet och hjälpt mig med att digitalisera uppsatsen!
Tack, Erik Ljungstrand, Svengunnar Ryman, Thomas Karlsson och Åke Lindström för hjälp med bestämmningar!

Tack, Nanna Johansson och Bengt Gustafzon för hjälp med äldre uppgifter om Hallsberg!

Tack, Nanna Johansson, Alice Larsson och Björn Svensson för tips om växtlokaler!

Litteraturförteckning

Dalhielm, P.G. 1984: Något om järnvägsfloran inom Hallsbergs trafikområde. Svensk Botanisk Tidskrift 78:219-222. Stockholm.

Dalhielm, P.G. 1985: Kärlväxter i Hallsbergs socken. Svensk Botanisk Tidskrift 79:329-348. Stockholm.

Karlsson, T. 1998: Förteckning över svenska kärlväxter. Svensk Botanisk Tidskrift 91:241-560. Lund.

Nilsson, K.G. 2003: Nytt om floran i Hallsbergs socken. T-veronikan årg. 8 (1) 8-11, 2003. Medlemsblad för Örebro läns botaniska sällskap. Örebro.

Nilsson, K.G. 2007: Lite nytt om floran i Hallsberg. Anemonen, nr 2, sid 6, 2007.

Medlemsblad för Hallsbergs Naturskyddsförening. Hallsberg.

Apropå bäckspik och bäckmurkling

[Lars Löfgren lars.lofgren.arboga@telia.com](mailto:Lars.Löfgren@telia.com)

Nilsson & Svenssons (2010) rapporterade om bäckspik och bäckmurkling i Närke och angav bäckspik som den "sannolikt vanligaste". I de trakter jag besökte på 1990-talet fick jag uppfattningen att bäckmurklingen var den vanligaste av de två arterna. Men jag letade nästan enbart i Kilsbergens norra delar, vilket färgat min syn på deras frekvens. Ryman & Holmåsen (1984) anger båda som täml. allm. i Sverige.

Om du tänker söka dessa i framtiden kan det vara lämpligt att också notera fynd av klubbmurklingen *Mitrula paludosa* som finns i liknande miljöer.

Några kompletteringar, samtliga fynd från klena grenar i bäckar eller dråg:

Bäckspik *Cudoniella clavus*

T1 *Ekologiskt eller kulturhistoriskt krävande arter* (Löfgren & Wilhelmson 2002)

Lekeberg Hidinge Lekhyttan 1981 (L. Söderberg enl. foto i Ryman & Holmåsen 1984).

Örebro Tysslinge N om Suttarboda, Fisklösebäcken 762 478, sluttande gransumpskog 1995*. SV om Hultasjön 773 502, 1994*. NÖ om Falkasjön 797 496, 1994*.

Bäckmurkling *Vibrissea truncorum*

T2 *Övriga, särskilt intressanta arter* (Löfgren & Wilhelmson 2002)

Askersund Hammar V om Lakahöjderna 161 529, bäck 1995 (!OREB, conf. K. G. Nilsson).

Lekeberg Hidinge N om Sägaregården 737 470, bäcken 1995*. *Knista* Skyttebobäcken 694 415, 1996*.

Örebro Kil Västra Trolldalen 827 516, deltat vid Bergslagsleden 1995*. 200 m SÖ om Tomasboda vid Stora Gårdsjöns södra avlopp 1970 (S. Ryman, UPS enl. Bohlin 1981). SÖ om Ullaviklint 839 552, 1997 (Löfgren & Andersson 1999). Östra Trolldalen 843 523, 1996 (Löfgren 1996*). Norra Trolldalen 867 549, 867 551, 868 548, lilla bibäcken och överallt i bäcken, rikl. 1995*. *Tysslinge* N om Suttarboda, Fisklösebäcken 762 478, sluttande gransumpskog 1995*. NÖ om Hultasjön 778 506, 1994*. N om Hultasjön 780 503, 1994*. Ö om Storstenshöjden 787 504, 788 503, 1994*.

Källor

Oppublicerat (ms):

* = Löfgren, L. & Andersson, M. ms 1998: *Kilsbergen. Naturinventering för landskapsplanering*. Örebro kommun. Stadsbyggnadskontoret & Hopajola.

Litteratur:

- Bohlin, A. 1981: *Vibrissea truncorum* Fr. *Göteborgs Svampklubbs årskrift 1980:xx*
- Löfgren, L. 1996: *Östra Trolldalen, Örebro kommun. Botanisk inventering*. Länsstyrelsen i Örebro län. Rapport 1996:21. Örebro.
- Löfgren, L. & Andersson, M. 1999: *Ullaviklint. Örebro kommun. Botanisk inventering*. Andra, kompletterade utgåvan. Länsstyrelsen i Örebro län. Publikation 1999:27. Örebro.
- Löfgren, L. & Wilhelmson, J. 2002: *Indikatorarter för naturvärdebedömning i Örebro län. Kärlväxter, mossor, lavar, svampar, kransalger*. Örebro läns Botaniska Sällskap. Örebro.
- Nilsson, K. G. & Svensson, B. 2010: *Vattenlevande skålsvampar. T-Veronikan 15* (1):16.
- Ryman, S. & Holmåsen, I. 1984: *Svampar. En fälthandbok. Andra, reviderade upplagan*. Stockholm.

Vårfloran på Östra Holmen i Mälaren

Text: Herbert Kaufmann

Endast fyra personer deltog i utflykten den 2 maj 2010 till Mälaren Östra holmen. I Västerås hamn väntade våra fyra guider som skulle leda oss ut till ön. Vädret var strålande, från en klar blå himmel lyste solen ner på oss, ute på Mälaren blåste dock en kall vind emot oss och påminde oss om den långa och kalla vintern.

I Västerås småbåtshamn fick vi se tre lövträd prydda med mistlar, jag räknade att det fanns över 20 stora bollar likt skatbon i varje träd.

Båten ”Sunnanvind” körde oss ut till Östra Holmen. På några stolpar nära stranden betraktade två kentska tärnar båtens avgång. Efter en kort överfart gick vi på öns nordvästra sida i land. En näktergal, väl gömd i ett tätt buskage, sjöng en välkomstsång när vi landsteg på ön.

Ingvar Sidén hälsade oss välkommen på ön och berättade något om öns historia. Östra Holmen som ingår i naturreservatet Hästholmarna förvärvades av Västerås stad för ca 100 år sedan. Tidigare används öarna som hästbete. Öns norra strand är lundlik, den södra delen är mera stenig och karg. Ett kärrområde med mycket klibbal finns i den sydöstra kanten av ön. På öns nordöstra kant finns ett område med klipphöllar som påminner om Bohusländska stränder och däromkring finns en del torrbackar. Ingemar lämnade också en förteckning av öns kärlväxter till oss.

Den långa vintern och kalla våren hade även här på ön förenat vårbloomingen, många arter hade därför ännu inte hunnit att blomma.

En vältrampad vandringsled leder runt den lilla ön. Vitsippor *Anemone nemorosa* bildade stora blomstermattor längs leden, blåsipporna *Hepatica nobilis* hade passerat sin växt-zenit och de flesta hade blommat ut. Bland vitsipporna fanns sippornas rotskål *Dumontinia tuberosa* i väldigt stora antal. Svampen växer som parasit på olika sippors rotstammar.

Gulsippor *Anemone ranunculoides* fanns lite varstans mitt i dessa blomstermattor. Stora antal av lilla vårstjärnan *Scilla sardensis* växte i stora kolonier nära båtbyggnaden. Av violerna noterade vi endast några få ängsvioler *Viola canina* och styvmorsviol *Viola tricolor* längs vägen. Påfallande många desmeknopp *Adoxa moschatellina* växte över stora delar av ön. Ännu inte blommande exemplar av kungsängsliljan *Fritilaria meleagris* och krolliljan *Lilium martagon* såg vi nära badviken.

På öns nordvästra sida, nära kärrområdet och mitt på vandringsleden hittade vi den sällsynta svampen tulpanskål *Microstoma protracta*. Tulpanskålen är sällsynt men trots detta inte rödlistad! Den vackra lilla svampen utgörs av en liten, på utsidan röd bägare med kantad egg och en ljus ganska kort fot. Den blir sällan mer än en cm i diameter men den lysande röda färgen gör att man lätt ser den bland bruna löv och pinnar på marken. I kärret med klibbal och sälj såg vi alticken *Inonotus radiatus*. I kärrets grumliga vatten trivdes grodor som pratade och flirtade med varandra.

I torrbackarna intill klipporna hittade vi ljus solvända *Helianthemum nummularium* och vårrödskivling *Entoloma vernum*.

Nära båtbyggnaden, väl skyddad från den tilltagande snåla vårvinden, drack vi resten av vårt kaffe och väntade på båten som skulle föra oss åter till fastlandet och hamnen i Västerås.

Kris i Herbariet!

Text: Ingrid Engström

Vid arbetsmötet i Herbariet 19 maj – säsongens sista – var situationen följande. Vi hade gått igenom massor av släkten, dvs. sett till att kollekterna var monterade, hade aktuella namn och låg i rätt ordning. Men samlingarna har växt. Det fanns inte plats för det genomgångna i skåpen. Det låg växter på diverse bord och även stolar i väntan på plats. Det underlättade inte direkt att Länsarvet satt in ett par stora byggfläktar för att torka ut vinterns vattenläcka. Lagom till det här arbetsmötet hade vi begåvats med ett par nya skåp från IKEA. De skulle naturligtvis monteras. Vad det innebär vet var och en som tampats med t.ex. bokhyllan Billy. Samtidigt kom ett par privatpersoner med en stor växtsamling som de ville skänka till Herbariet. Kronan på verket var att den här dagen hade vi också besök av journalist och fotograf från NA. Att de lyckades göra ett fint reportage mitt i röran tycker jag är beundransvärt (se bild).

För att få ordning i kaoset kallade vi till ett planeringsmöte onsdagen den 8 september. Dagen före ringde Inga Hedgren från Herbariet. Det var kris – takplattor hade ramlat ner, fler var på väg. En del låg på kollekt. Vi kunde inte riskera att mötesdeltagare skadades av fallande plattor. Skulle mötet ställas in – hur? Att ringa runt till alla var tidsödande, e-posten kanske inte öppnades av alla.

Efter kontakter med ansvariga tjänstemän, bibliotekschef Christer Klingberg och chefen för länsmuseet Mikael Eivergård, beslöts att mötet skulle genomföras. Till planeringsmötet kom 15 deltagare, som konstaterade att vi inte kunde sitta i Herbariet. Alla hjälptes åt att bära ut bord, stolar och kaffe i korridoren. Efter livlig diskussion kom vi fram till följande.

Oavsett hur lokalfrågan löses på längre sikt av Herbariets ägare kommunen och hyresvärderna Länsmuseet måste vi sortera in kollekterna släktvis med början på A, släktet Abies, i de nya skåpen. Vi hoppas följande arbetsmöten blir välbesökta, nu behövs alla krafter!

Positiva nyheter: Inga Hedgren arbetar fr.o.m. 13 september heltid i Herbariet med registrering. Om lokalfrågan har bibliotekschefen kallat till ett sammanträde med deltagare från kommunens ekonomi- och fastighetsförvaltningar, chefen för länsmuseet samt representanter för ÖLBS styrelse.

Höstens arbetsmöten: 29 september, 13 oktober, 27 oktober, 17 november och 8 december.

Alltid onsdagar kl 15.00 – 20.00.

Mer info ring mig 019-250201 eller

Inga Hedgren 073 9946016.

Uppdaterat program 2010

Söndag 26 september kl. 15.00. Månadsmöte i Herbariet, Kasernen Narva, Kaserngården 6. Föreläsning av f.d karrolläraren Erland Bohlin: En botanisering bland botanister. Kaffeservering.

Söndag 24 oktober kl 15.00. Månadsmöte i Herbariet. Arne Holmer, Björn Nordzell m.fl. Bilder och berättelser från ölandsexkursionen. Även sommarens övriga fynd. Ta med pressade eller färska växter, bilder mm. Kaffeservering.

Söndag 21 november kl 15.00. Månadsmöte i Herbariet. Förslag till program: Program och föreläsare ej klart. Se hemsidan eller hör av dig till styrelsen. Kaffeservering.

På söndagar är porten till Narva låst. Vi sätter en lapp på porten med uppgift om ett telefonnummer som du kan ringa för att bli insläppt. Välkomna!

Se även programmet på ÖLBS hemsida www.olbs.se

Bildtexter till sidorna 11 - 14

1	Ballongblomma (AH)	10	Flugblomster (BN)	19	Sorgört (AH)
2	Grusnejlika (AH)	11	Getväppling (BN)	20	Luddranunkel (AH)
3	Blekspirea (AH)	12	Gull- jord- eller träd-klöver? (BN)	21	Storviol (AH)
4	Malörtsambrosia (AH)	13	Krutbrännare (BN)	22	Strandviol (AH)
5	Kapkrusbär (AH)	14	Ängsnåtfjäril. (BN)	23	Linda guidar oss i Capella-gården (AH)
6	Nässelsnärja (AH)	15	Bergskrabba (AH)	24	Ölandssolvända (AH) *
7	Kardvädd (AH)	16	Gulkronill (AH)	25	Examination på kvällen, Hagaby (AH)
8	Botanister på alvar (BN)	17	Fliknäva (AH)	26	Elisabet fotograferar en krutbrännare (AH)
9	Titta här! (BN)	18	Liten såpört (AH)		

Fotografer: AH Arne Holmer, BN Björn Nordzell.

*** De 5 olika solvändorna i Sverige: Ljus solvända, Mörk solvända, Äkta ölandssolvända, Filthårig ölandssolvända och Gotlandssolvända.**

**Har Du några exkursionsrapporter från våren eller sommaren?
Välkommen med Ditt bidrag. Bifoga gärna bilder!**

Örebro Läns Botaniska Sällskap

ÖLBS ändamål är att utgöra ett forum för utbyte av erfarenheter och kunskaper inom botanikens olika grenar, att utforska floran inom länet och att verka för skydd av växtlokaler och växtsamhällen. ÖLBS är anslutet till Svenska Botaniska Föreningen.

Styrelse

Ordförande

Per Erik Persson Gamla Viken 217
713 92 Gyttorp, tfn 0587-704 06
pererikpersson.gamlaviker@telia.com

Vice ordförande

Daniel Gustafson Hemmansvägen 3
702 17 Örebro, tfn 019-18 87 72
e-post daniel.gustafson@telia.com

Sekreterare

Inga Hedgren Stensoppsvägen 1
705 95 Örebro, tfn 073-9946016
inga.hedgren@telia.com

Kassör

Herbert Kaufmann Sofiebergsv.
6 702 29 Örebro, tfn 019-24 61 94
hekau@bredband.net

Organisationsnummer

875001-7298

Adress

Korrespondens ställs till ordföranden.

Programmet läggs också ut på ÖLBS hemsida www.olbs.se

Ledamöter

Berit Ragné Odengatan 2
713 32 Nora, tfn 0587-109 11

Owe Nilsson Utterbäcksvägen 10,
691 52 Karlskoga, 0586-728478
owe.kga@telia.com

Tomas Gustafson, Sveavägen 5, 702 14
Örebro tfn 019-320685
e-post tomas.gustafson@snf.se

Suppleanter

Lena Lindgren, Blyglansvägen 8
703 74 Örebro, tfn 019-20 17 60
stigolena@hotmail.com

Michael Andersson Tornfalkgatan
124, 703 49 Örebro tfn 073-05 23 675
primus@telia.com

Medlemsavgift 2010

Ordinarie medlem 140 kr.
Familjemedlem 70 kr (ej *Veronikan*).
Avgift inbetalas till
Plusgiro **64 26 24-1**.

Ordföranden har ordet	3
Floran i Hallsbergs socken	
Karl Gustaf Nilsson	4
Ölandsveckan 2010	
Arne Holmer	15
ÖLBS floraväkteri på Öland 2010	
Michael Andersson	17
Naturkorsordet	17
Apropå bäckspik och bäckmurkling	
Lars Löfgren	19
Vårfloran på Östra Holmen	
Herbert Kaufmann	20
Kris i Herbariet!	
Ingrid Engström	21
Uppdaterat program 2010	22

